

Aurica Rău

ECLIPSA

(trei povestiri)

Premiul I la concursul literar
"Camil Petrescu & Magda Isanos" Suceava, 1997.

VREMEA LUPILOR

Vara s-a dus. O toamnă scurtă și ploioasă a urmat-o. Constantin Răchieru nu a avut tihnă până nu și-a văzut recolta în ogradă. A urcat-o apoi în podul casei. Era mulțumit. Un singur lucru îl mai îngrijora și îi alunga somnul noaptea: iarna era aproape iar pătulul cu lemne era aproape gol. "De n-ar ninge, gândi el, mâine noapte m-oi duce după un căruț de lemne."

Cu acest gând se mai liniște. Dar nu reuși să adoarmă. Din nou ziua aceea îi stăruia în minte.

Pământul a fiert ca într-un cazan uriaș, acoperit. Soarele abia a apus. Focul din cer s-a stins. Dar aerul și colbul de pe uliță mai dogoreau încă. Istovit și îngândurat, Constantin se întorcea din țarină. Își purta pe umăr sapa, în coada căreia stătea atârnată trăistuța cu blidul gol. Ochii lui, ca două picături de cer senin, luminau obrazul supt, dogorit de soare. "Ai ochi frumoși, Constantine! Ochi de pustnic!" îi spusese într-o seară, demult, Ioana. "Ochi de pustnic? Părintele sihastru de la Sihla ce ochi albaștri și frumoși avea!" gândi Constantin. Căldura, pământul tare ca piatra, gândul la Ioana care zăcea bolnavă acasă, grija

pentru cei cinci copii ai lor, i-au stors toate puterile. Noroc de firicelul de apă ce curgea din buza râpei pe pamântul lui, că i-a mai răcorit sufletul. Crăpăturile din talpă îl mai dureau încă, cele din palmă la fel. Toată ziua aceea se rugase: "Doamne, mântuie pământul ăsta cu o bură de ploaie!"

Abia în drum spre casă, când privi spre cer, văzu că Dumnezeu îi dădea primul semn că i-a auzit ruga. Câțiva nori răzleți ațineau calea stelelor să nu răsară. "Dă, Doamne!" mai zise cu glas tare și cu evlavie își făcu cruce.

De după dealul întunecat apărură turla bisericii. Un dangăt de clopot tânguitor răni liniștea serii. Durerea toată se adună în el: "Ioana!" Grăbi pasul. În dreptul bisericii se opri și se rugă. "Îți mulțumesc, Doamne, pentru ajutorul dat nouă azi și dintotdeauna! Ajută-ne să trecem peste toate încercările tale, cu credință!". Se aplecă și sărută crucea de lemn. Pe chip i se așternu împăcarea. Porni din nou către casă.

De după porți îl lătrau câinii. Luminile din ferestre erau stinse. Deschise poarta de la drum și păși pe alea ce se stingea în porțița casei. Numai la fereastra odăii de la vale se vedea o luminiță. "O fi lampa, o fi lumânarea?" se întrebă. Porțița de la curte scârțâi și îl făcu să tresară: "Parcă plânge Iliuță!" Din pridvor coborî o fetiță care alergă spre el.

- Tătucă, tătucă, mămuca bătrână a zis că... mămuca noastră o să moară! spuse ea nevinovată.

- Marie, parcă plânge Ilie, îi zise el ocolind un răspuns pe care fetița îl aștepta. I-o fi foame!

- Nu plânge, tătucă. Iliuță doarme. I-am dat să mănânce, I-am înfășat, I-am legănat, iar acum doarme, mai spuse copila.

- Mergi, dar, de te culcă și tu, Marie!

- Dar mămuca?

- Du-te, Marie!

Fetița urcă în pridvor. La casă ușa era larg deschisă.

- Măriuță, se auzi un glas stins din odaie. A venit tat-tu?

- Da, a venit, mămucă!

- Și nu intră în casă?

- Mai umblă prin ogradă. Vrea să vadă de-s toate la locul lor.

Constantin se învârti de colo-colo prin curte. Își cuprinse fruntea în palme și frământă ograda ca un besmetic. "Doamne, nu mă lăsa, ajută-mă!" se rugă. Într-un târziu se îndreptă spre scările pridvorului.

- Constantine, tu ești? abia se auzi din odaie.

- Eu, Ioană, răspunse el iar glasul îi răsună aproape firesc, liniștit.

- Vino în casă, Constantine, îl rugă Ioana.

- Vin, îndată, că asta nu-i noapte de dormit în pridvor. E prea cald. În casă e mai răcoare, cred.

Constantin păși pragul odăii. Simți mirosul de busuioc și tămâie. Pe patul de scânduri Ioana zăcea învelită cu un țolinc. Era slabă, abia de ghiceai o formă de om sub așternut. Într-un cui din perete, deasupra patului, atârna o candelă aprinsă. Pe masa de lângă pat se afla o lumânare, un pahar de ulei, o ulcică cu apă și un mănunchi de busuioc. Lampa din fereastră pâlpâia. Lumina candelii, palidă, gălbuie, stătea gata să se stingă. Constantin turnă cu grijă câteva picături de ulei.

- Ioană, începu el vorba. Frumoși păpușoi ne-a dat Dumnezeu anul ăsta, la Brustura, pe pământul de la mă-

ta! Frumoși tare, Ioană! La prașila a doua ai să mergi și tu și ai să vezi!

Ioana tăcea. Ochii ei căprui zemuiau. Constantin mai zise:

- Măine e sâmbătă. Se mântuie postul Sfântului Petru. Om merge la biserică amândoi și ne-om spovedi, și ne-om împărtăși.

- Eu n-am să merg, Constantine! Ai să te duci singur, șopti ea.

- Ori ți-a adus mămuca lapte și te-ai înfruptat, femeie?

- Nici vorbă! Dar a venit astăzi părintele Istrate acasă și m-a spovedit, și m-a împărtășit, și mi-a făcut și sfintele masle..., spuse ea cu glas din ce în ce mai stins.

Constantin se îndreptă spre fereastră. Privi afară. Norii par să fi biruit. Un bici de foc plesni deodată bolta cerului. Văzduhul urlă de durere. Ochii i se umplură de lacrimi. Ruga i-a fost ascultată. Făcu lampa mai mică. Se întoarse către Ioana. Ochii albaștri îi străluceau aproape dumnezeiește.

- Ai ochi frumoși, Constantine! Ochi de pustnic! mai zise Ioana.

- De pustnic..., îngână Constantin.

Gândul de la Ioana nu-l părăsi decât după miezul nopții când îl cuprinse somnul. Curând, însă, o lumină albă, curată, se așternu în odaie. Constantin o simți din somn. A deschis ochii încet, prevăzător. Părea lumina zilei, dar prea albă, prea curată. "A nins!" se dumiri el când se ridică din așternut și privi pe fereastră. "A nins, Ioană, a nins! Parcă ar fi dimineața nunții noastre. M-aș duce din nou să gătesc calul, să-i pun la gât clopoței, să-i leg canafi roși de lână la urechi, să-i așez pe spinare lăicerul... Și la

sanie aş atârna clopoţei şi aş găti-o cu cel mai frumos lăicer de la mămuca, ţesut anume pentru nunta mea... Şi aş îmbrăca îndată cămaşa de mire, iţarii, sumanul cel nou, căciula brumărie, opincile din piele de porc... Şi așa gătit, aş aştepta în pridvor, cu toţi ai mei, venirea flăcăilor din sat. Iar când or veni flăcăii, cu Ghiţă Şelaru - scripcarul în frunte, cu Marin al Bordeicii - toboşarul, ce sârbă om încinge în curte la noi. Şi plosca de rachiu ar zbura din mână în mână, şi obrazii flăcăilor ar lua foc, şi-n sârbă am sălta ca urşii pe jăratec. Şi ne-am opri abia când struna lui Ghiţă s-ar rupe..."

Un zgomot ciudat îi întrerupse visarea. "Parcă ar fi tăşnit mîţa din pat, tresări Constantin. Dar am închis-o aseară în pod..." Când îşi luă ochii de la fereastră să-i arunce în odaie, simţi o durere cuibărită în ei. obrazul îi era umed. Se linişti abia când desluşi după uşa întredeschisă chipul micuţ şi zgribulit al Mariei.

- Marie, de ce eşti trează la ora asta?

- E frig în odaie, tătucă. M-am sculat să fac focul.

- Da, a venit iarna, Marie şi-i frig în odaie!

Îşi şterse cu mîneca lacrima din obraz, se îmbrăcă şi ieşi în pridvor. Satul întreg părea ca un bătrîn uriaş, îngenuchiat. Casele, copacii, dealurile, văile, dormeau toate sub barba lui albă, imensă. Constantin coborî treptele pridvorului. Picioarele i se înfundară în omătul moale, pufos. Făcu câţiva paşi, apoi se întoarse şi îşi privi urmele. Erau adânci, clare, curate. "Ce nebun s-ar duce la furat de lemne pe o vreme ca asta? E ca şi cum ţi-ai lega singur mîinile la spate şi te-ai duce la cârmuire să te închidă. Va trebui să mai aştept."

Se îndreptă spre şură şi dădu cu ochii de pătulul aproape gol. Nu-i ajungeau lemnele până dimineaţă. "Dar

dacă ar mai ninge ca acum urmele mi s-ar acoperi și Ghiță a lui Țârlic n-o avea cum să mă descopere."

Reveni în pridvor. Ograda, grădina, ulița îngustă și lunca cu arini, doar ele îl despărțeau de pădure. "Trebuie să-mi pregătesc sania. Într-un ceas m-oi duce după lemne" se hotărî el. Apoi se îndreptă din nou spre șură, să-și pregătească, la adapost, sania. I-a curățat tălpile, le-a dat cu ceară ca să alunece mai ușor, i-a bătut patru țepușe la colțuri să poată încărca mai multe lemne, a pus în ea toporul, barda, felinarul și o bucată de funie groasă. A apucat apoi mânerul oiștei și a plecat, după lemne, în pădure.

Ograda, grădina, ulița și lunca cu arini au rămas departe. Constantin se afundă tot mai adânc în pădure. Locurile îi erau cunoscute. Fiecare deal, fiecare vale, fiecare copac. Mai jos de poiană, pe vale, știa câțiva copaci uscați, nedoborâți încă. Găși un culoar prin care putea să coboare pe sanie. Stejarii bătrâni și umbrele lor pe zăpadă zburau pe lângă el ca într-un vis din copilarie. Ajuns în vale, aprinse felinarul și îl atârână de o creangă. Acum putea începe. Toporul proaspăt ascuțit mușcă adânc din tulpina copacului bolnav. Mai lovi o dată, și încă o dată, până când, după o ultimă suflare și un scârțâit prelung, copacul se prăbuși la pământ. Toate mădularele lui uscate trosniră. Ultima suflare, eliberată din trupul lui de muribund, stinse felinarul.

Constantin simți cum sudoarea îi îngheță de-a lungul spinării. Zgomotul fusese prea puternic. Privi îngrozit în jur. Umbrele stejarilor luaseră forme ciudate. De sus, din deal, doi ochi mici, ca două scânteii, luminau, înroșind, zăpada. Parcă cineva nevăzut vântura două felinare iar lumina lor se strecura printr-o sticlă roșie ca

sângele. Bâjbâi pe întuneric locul. În vale, zăpada părea ca de smoală. Doar două felinare mici, roșii, îi jucau în fața ochilor. Se împiedică de copacul abia doborât și căzu. Se ridică cu greutate, pipăindu-și brațele, umerii, picioarele. Doar spatele îl durea un pic. "Felinarul, trebuie să aprind felinarul!" - își zise și cercetă din nou cu privirea culmea dealului. Nu-i venea să creadă, dealul cobora parcă spre el, cu două scânteii în frunte. Căută ceva prin buzunare. "Trebuie să aprind o lumină! Cât de mică! O lumină! O lumină!" își repeta mereu.

Cu mâini tremurânde încercă să scapere prima scânteie. Nu reuși. Reluă grăbit. Iar și iar. Nici o scânteie. "Ajută-mă, Doamne!" - se rugă. Făcu câțiva pași înapoi, cu ochii ținuiți în vârful dealului. Dealul cobora. Cobora, cu scânteii cu tot. Căută cu mâinile în jur. Atinse ceva țeapăn și ascuțit. Era o tepușă de la sanie. Înconjură sania și o cotrobăi. Barda era acolo. "M-oi apăra cu barda - își zise, apucând-o de coadă. Dar nădejdea e în tine, Doamne!"

Acum distinge clar. Ochi sticloși, de fiară flămândă, colți albi, ascuțiți, gata să sfâșie, limbi roșii, scaldate-n salivă, alunecau prin zăpadă, la vale. Nu dealul venea spre el! Veneau lupii!

BLESTEMUL

De câteva nopți îmi tot tulbură somnul strigătul ascuțit al unei păsări de noapte. De cum se așterne liniștea nopții și trupurile ostenite se prăbușesc în somn, înfiptă într-un vârf de pom sau de gard, începe să-și strige amenințarea.

De văzut o vede doar luna. De auzit o aud neliniștii. De răspuns îi răspunde alesul.

- Anuță, bădit-tu Dumitru e pe ducă. L-au adus acasă de la spital, că nu mai au ce-i face doctorii. Plămânii și-i dă afară, bucățică cu bucățică. Dacă tot te-ai nimerit aici, să mergi, azi, să-l vezi.

- Voi merge, mamă, fii fără grijă.

Neliniștea mea, adunată toată într-un gând: badea Dumitru.

- Dumitre, tu vezi că mi s-a umplut și mie casa de copii, și mi-i greu. Pe tine hărnicia nu te dă afară din casă, că nici farfuria de mâncare nu ești în stare să ți-o câștigi. Ar trebui să te însori, să ai și tu femeia ta, casa ta, copiii tăi.

Nici un răspuns. O privire curmezișă, aruncată din carte.

- Dumitre, cu tine vorbesc, crucea și dumnezeii mă-tii de puturos. Da, până când crezi că pot să te mai hrănesc? Ai să-mi îmbătrânești după cuptor?

- Da, ce-ai vrea să fac, bădiță?

- Să ieși de după sobă, să te prinzi de treabă, să te duci la horă, să te însori și să te duci la casa ta. Și să mai lași odată afurisita aceea de carte.

- Să mă însor? Cu cine, bădiță?

- Cu o fată cu pământ, Dumitre. Să aveți din ce trăi, că din ce ți-a lăsat tata și din munca ta, slabă nădejde! Uite, Ruxanda lui Craiu are pământ mult și bun. Dacă vrei, m-oi duce cu mătuș-ta s-o pețesc pentru tine! Vrei?

- Cum spui matală, bădiță! Da numai să vrea!

- O să vrea, că nu i se prea înghesuie flăcăii la poartă, că nu-i tocmai frumoasă. Da, ție, parcă frumusețea îți lipsește, în rest ai de toate! Dară, să mă duc? Ești hotărât să te însori cu ea?

- Da. Du-te, bădiță! M-oi însura! a mai zis Dumitru continuându-și lectura.

Ruxanda lui Craiu, o fată înaltă, potrivit de frumoasă, străină de carte, dar bună de muncă precum un animal căruia nici apă, nici mâncare nu-i trebuia când îl apăsa jugul, dară-mi-te ceva pentru suflet, s-a măritat cu Dumitru. Cu zestrea îngrămadită într-o căruță, cu vaca legată de inima căruței, a poposit în prag de primăvară pe locul fostului bordei bătrânesc, loc moștenit de bărbatul ei de la răposării lui părinți. În lada cu zestre, așezată cu grijă între ștergare, o hârtie cu pecete. Ilie Craiu își pusese degetul, în loc de semnătură, pe peticul acela de hârtie, semn că hotărâse să-i dăruiască drept zestre fetei lui mai mari trei hectare de pământ. Zestrea bărbatului era bătătura, o șură ce urma să-i țină loc și de casă și de grajd

și douăzeci de prăjini de pământ. Bădița luase vreo patru prăjini din pământul lui Dumitru. Doar după cuptorul lui se încălzise până se însurase, doar din farfuria lui mâncase și încă tot el o pețise pe Ruxanda. Acum Dumitru avea pământ destul, iar bădița avea casa plină de copii și greutateți.

Toamna i-a găsit, pe Dumitru și Ruxanda, în casa lor din chirpici, cu două odăi, cu perdeluță albă și flori aprinse în geam, cu podul casei plin de păpușoi, cu poiata plină de păsări, iar în cotețul prea îngust, abia de se mai puteau întoarce grăsunii. Tot toamna a găsit-o pe Ruxanda cu catrința prea strâmtă pentru cât se rotunjise. Așa încât, de Crăciun, după ce cotețul se mai lărgise, în casa clădită de ei s-a născut primul copil.

S-a dat pe brazdă Dumitru. Avea acum femeia lui, casa lui, copilul lui, iar la afurisita aceea de carte, cine mai avea timp să se mai gândească? Primăvara semănau, vara prășeau, coseau, adunau, toamna umpleau podul, iar de cum dădea frigul afară, umpleau și covata. Un prunc ieșea din scutece și următorul intra în ele. Un an, doi, trei... Un prunc, doi, trei...

Satul începuse să fiarbă. Seara, la cârciumă, câțiva golani vorbeau de rău gospodarii. "Or să vadă ei, chiaburii dracului, când le-or lua pământul, și calul, și căruța, și i-or băga la pușcărie, cu femei, cu copii, cu tot..."

Dumitru n-avea timp de crâșmă, nu se ducea să asculte ce spuneau nătărăii aceia. Niște puturoși! spunea. Dar într-o seară bădița i s-a oprit în pragul casei cu o scrisoare de la Vasile, de la oraș.

"Bădiță, scria Vasile, scrie cerere de intrare în colectivă, dacă vrei să nu-ți trimită băiatul acasă de la școală. Semnează, bădiță, și roagă-l și pe Ion, și pe

Dumitru să semneze, că prin ziare scrie că nu va scăpa nepedepsit nici un chiabur. Și știi matale, bădiță, care-s chiaburii pentru ei? Toți cei ce au, bădiță. Din muncă, din sudoare, sunt vinovați că au."

După ce a citit Dumitru scrisoarea, s-a luat cu bădița și s-a dus, pentru prima dată, la cârciuma din sat. S-a întors târziu, beat, plângând. Plângea și răscolea de zor în lada de zestre a Ruxandei, printre ștergere.

- Ce cauți Dumitre, amu noaptea? Hai de te culcă!

- Caut pe mă-ta, pe tat-tu, și pe tot neamul tău de chiaburi! Caut hârtia cu pecete cu care m-a însurat bădița. Caut și-mi plâng singur de milă. Cine m-o fi blestemat? Mama și tata nu au avut când să mă blesteme. Doar din leagăn să mă fi blestemat...

- Ce ai cu mama, cu tata, cu neamurile mele, măi omule? Care și ce ți-au făcut? Hai de te culcă și mâine om vorbi.

- Mâine? Eu vreau acum hârtia cu pecete. Să fac eu pușcărie? Dau tot! Dau tot! Eu nu am nimic! urlă Dumitru de parcă înnebunise.

Se răsturnase ceva pe dinăuntru lui, sau poate ceva ce fusese răsturnat de mult acum se așeza la loc. Nu el se însurase, ci bădița îl însurase, cu hârtia aceea cu pecete a Ruxandei. Bădița, Ruxanda, neamurile ei, toți erau vinovați. El nu. Colectiva pentru el venea acum ca o eliberare. "Dau tot! Dau tot! Eu nu am nimic!"

A doua zi a scris cererea. A rămas doar cu bătătura. Cu bătătura plină de copii. Podul casei nu le mai ținea de foame. Cotețul era prea larg. Vaca tot mai rea de lapte.

S-a hotărât să muncească la fabrică. S-a angajat paznic de noapte. A început să citească din nou și să se

îndepărteze tot mai mult de lume, de femeia lui cea fără de carte, ruptă de muncă și plină de griji, de copii. Țigara, cartea, paharul, veșnic nelipsite de pe scaunul de la marginea patului. Din zi în zi mai morocănos, mai pus pe sfadă, mai nemulțumit. Înjurătura ținea loc și de bună dimineța și de noapte bună. Crucea mă-tii ținea loc de dragul tatii. Nici o vorbă bună pentru femeia lui. Din proastă nu o mai scotea. Nici un alint, nici o mângâiere pentru copiii lui.

La început mătușa Ruxanda plângea ziua întreagă. Plânsul întețea însă valul de înjurături și potopul de pumni. Mai apoi, lacrimile i-au secăt. Privirea i-a devenit tristă, ca a unui animal trudit, bătut, însetat și flămând. Muncea ca un animal și suferea asemeni lui. Era și Fefelegă și Bator. Doar piatră de la carieră nu căra, că nu era nici o carieră prin preajmă. În rest, ce nu făcea? Pentru ea nu erau uneltele împărțite în cele pentru bărbați și cele pentru femei. Și sapa, și coasa, și hârlețul, și lopata, și ciocanul, și toporul, și târnăcopul, și satârul, și beschia, și barda, toate erau numai pentru ea. Pe deal, la coasă, pe lângă gardul casei la săpat șanțul, în șură la tăiat lemne, cu beschia sau cu toporul, la suit fânul în fânărie, în pădure la strâns lemne pentru iarnă, dar și la lipit cu lut pe jos, prin odaie, și la spălat și hrănit copiii, și la curățenie de Paște și de Crăciun, la toate era bună mătușa Ruxanda.

Istovită, chinuită de grija zilei de mâine, pe ea nu o scula dimineța primul cântat al cocoșilor, că o sculau mult mai devreme grijile și nevoile. De multe ori o auzeam pe mama, care nu ne lăsa nici pe noi să dormim diminețile, d-apoi să se scape ea cu somnul: "Ruxanda de mult și-a terminat treburile la grajd și de mult e pe ogor..."

Dumitru era cu paharul, tutunul și cartea. Când paharul dădea pe afară de plin ce era, venea la noi și începea să plângă toți morții: "Săraca mămuca, săracu tătucu, cum s-au dus ei și m-au lăsat, copil fără sprijin și fără mângâiere... Săracul Vasile, cum s-a dus și el și a lăsat o soție singură și neajutorată și un copil al nimănui, fără umăr de părinte la greu..."

Copil fiind și nedându-mi seama că lacrimile lui izvorăsc și din paharul prea plin băut, plângeam și eu odată cu el, până venea mama de mă trimitea după un braț de lemne sau după o găleată de apă.

Dumnezeu i-a dăruit copii buni. Unul dintre ei, de pe la șase ani citea pe ziar. Motiv de mândrie pentru orice părinte. Dar mândria aceea avea o față parșivă și hâdă. Când avea musafiri, mai întâi își punea copilul să citească, rânjea satisfăcut și îi dădea apoi să bea țuică. Trăsnăi, vorbe, gesturi de copil cu rachiul la cap, erau motive de distracție și de mândrie pentru el.

"Să știi, Dumitre, că Mitică o să facă ce n-ai reușit tu. E deștept, îți seamănă, să-l dai la școală, să învețe", îl sfătuia bădița. "Dumitre, păstrează-ți băutura pentru tine și nu-i mai da copilului, că-i fraged și-i strici mintea, păcat de ea! Nu-l mânâie pe Dumnezeu, Dumitre!", îi spunea tata. "Ce treabă aveți voi? Ce treabă are Dumnezeu? E copilul meu, fac ce vreau!" "Doamne, Dumitre, ce călăuză strămbă ți-ai ales! Cine și de ce te-o fi blestemat, frățioare?" "Taci dracului și vezi-ți de loazele tale!" "Abia acuma înțeleg eu. Te-a cuprins întunericul, frate! Nu de la cărți ți se trage, ci de la necuratul."

Anii treceau, copiii creșteau. Singură, mătușa Ruxanda, cu mintea ei de Fefelegă, gândea cum să le rostuiască viețile. Ileana, fata cea mare, a terminat școala

și a ieșit la horă. Mătușa a așteptat să-i fie cerută fata de nevastă de vreun fecior din sat. Dar n-a avut prea multă răbdare, că s-a și dus la munte, prin părțile Oltului, la niște rude, unde i-a găsit acolo bărbat și îndată a măritat-o. Fată harnică și frumoasă devenise Ileana. Avea, desigur, cine s-o ceară din sat. Dar, fiindcă nu a făcut-o nimeni destul de repede, de grija pietrei din casă, a dus-o mătușa departe, la munte și a măritat-o.

Vasile, băiatul mai mare, după clasa a opta, a luat drumul lung al Lupenilor. Se cerea acolo forță de muncă și se câștiga bine. Un biet copil, de numai cinsprezece ani, aruncat printre ortacii care coborau în mină numai când li se terminau banii de băătură.

"E bine! E bine! O duce bine, are bani, are de toate..." spunea mătușa Ruxanda la tot satul.

"Ce bine! Ce bine!" ar spune Vasile. S-a luat cu o femeie care avea câțiva copii, au mai făcut câțiva. "Ce bine! Ce bine!" ar spune Vasile...

A venit apoi și rândul celorlalți. Maricica a terminat premiantă școala din sat. A luat drumul Cislădiei. În câteva luni avea salariu. În alte câteva avea și bărbat. "E bine! E bine! O duce bine! Are casă, are de toate, se împacă..." Drumul ei l-au urmat apoi și celelalte două surori, și fratele mai mic, Mitică. S-au măritat care și cum au putut mai repede. "E bine! E bine!" spunea mătușa mereu. Dar cine putea să o contrazică?

Uneori, vara, se întorceau acasă, pe rând, pentru o săptămână sau două de concediu. Fiecare cu jumătatea lui, cu odraslele lui, cu cele dobândite. Ferestrele casei tremurau sub puterea difuzoarelor. Muzica populară era stăpână peste tot în acele zile. În pauza dintre melodii chiotele ascuțite umpleau liniștea văii. O bucurie

provocatoare, nefirească. "E bine! E bine!" Ceva ascuns, ca un șarpe sub temelia casei, anunța nefirescul acestor bucurii. După ce plecau, mătușa devenea dintr-odată tristă, de o tristețe tulburătoare, încordată, plină de deznădejde și așteptare. Ce se întâmpla? Ce aștepta? Bătea mereu drumul până la poștaș și înapoi. Aștepta vești. Scrisori aștepta.

- Ruxandă, iar ai fost în sat? o întreba mama.

- Am fost, am fost la factor, poate mi-or scrie...

- Dacă ți-or scrie, doar îți aduce el scrisoarea acasă.

- Da, tu, Marie, dar tu știi că boala ăsta de factor deschide scrisorile?

- Vezi-ți de treabă, Ruxandă, cum să le deschidă?

Și chiar de-ar fi așa, ce-o să afle?

- Eeee! Eu știu! Eu știu...

Uneori poștașul trimitea scrisorile prin vecini. Atunci Ruxanda devenea și mai bănuitoare.

- Afurisitul, doar i-am spus că mă duc eu s-o iau! Afurisitul de factor!

- Da, ce-ți scriu, Ruxandă?

- E bine! E bine...

Totul părea nefiresc. Și așteptarea încordată, și bănuiala că cineva îi deschidea scrisorile, și acest "E bine! E bine!" repetat mereu... Iar copiii scriau. Chiar mai des decât ai altora. Dar ea aștepta mereu, tot mai încordată. O așteptare ca un blestem.

Și într-o seară, pe când mama trebăluia pe la grajd iar văzduhul măhnit stătea gata să cearnă, o nălucă lunecă în bătaia vântului dinspre sat. Ajunsă în poartă, se opri și un strigăt de jale se rupse din ea:

- Marie, Marie, nenorocire mare, Marie! Ce mă fac, Marie? Ce mă fac?

- Ce-i Ruxandă, ce-i? Liniștește-te! Ce-i?

- Mi-au trimis telegramă, Marie! Anicuța mea...

- Ce-i cu Anicuța, Ruxandă? Liniștește-te!

Dar ea își trăsesese basmaua de pe cap și își smulgea părul ca o nebună.

- Ce mă fac! Ce mă fac, Marie? Anicuța mea...

- E bolnavă? Lasă, Ruxandă, că s-o face bine. Or duce-o la doctor, s-o face bine, Ruxandă...

Își dădea cu pumnii în cap și își smulgea hainele de pe ea. Hohote înnodate îi chiniau gâttelejul. Apoi, deodată, se prăbuși moale, ca o cârpă, în mijlocul drumului.

- Ioane! Ioane! Vino repede, ioane!

Mama a alergat, a luat găleata de apă de sub botul vacii și s-a dus de a turnat-o toată peste ea.

- Ce-i Marie, ce-i, fa? Întrebă tata, apropiindu-se în fugă.

- Ruxanda din drum, hai s-o ducem în ogradă!

Apa rece o trezise. Au ajutat-o amândoi, au dus-o în ogradă și au așezat-o pe cerdac. Ruxanda privea năucă. Nu știa ce i se întâmplase. Apoi, deodată, își aminti. A început să plângă în hohote, apoi să bocească a mort:

- Anicuță, draga mami!... Vin-acasă, Anicuță! Vin-acasă, draga mami!... Că eu te-am așteptat toată vara... Și pe toți îi întrebam... și ei toți mă mințeau, că ai să vii... Trebuia să vii, Anicuță, trebuia să vii... Vin-acasă, Anicuță!...

- Ioane, du-te și cheamă-l pe Dumitru, îi spuse mama tatei.

- Marie, Marie, Anicuța mea s-a prăpădit. Nici moartă, nici vie, n-o mai găesc, Marie!

- Taci, Ruxandă, nu spune! Nu-i cu puțință!

- Marie, Marie! Numai inima mea știe!

- Taci, Ruxandă, taci! Nu-i cu puțință!

- Ooof, of, of, of, of, of, of! se legăna ea ca un copac în furtună.

Afară ploaia pornise. Badea Dumitru a intrat în fugă pe poartă. Desculț, cu cămașa scoasă din pantaloni, cu țigara aprinsă între degete.

- Ce-i, fa? Ce-i, Ruxandă?

- Dumitre, Dumitre! Ne-a bătut Dumnezeu, Dumitre! Anicuța noastră, îngână ea printre suspine.

- Ce-i, fa? Vorbește, odată! Ce-i cu Anicuța?

- A dispărut, Dumitre! O caută, dar nu o găesc... nici moartă... nici vie.... n-o găesc, Dumitre!

Un șarpe de foc îi inundă privirea. Dintre degete îi alunecă țigara. Cu călcâiul stâng o zdrobi în iarbă. Pe față, nici urmă de durere. Văzduhul începu să cearnă. Dumnezeu plângea. Numai Dumnezeu avea lacrimi și plângea. Dumitru arăta ca un ciot uscat în mijlocul ogrăzii. În vârful lui, doi ochi de cucuvea.

- Hai acasă, Ruxandă! Mâine om pleca într-acolo.

Porni spre poartă. Un mers chinuit, de învins. Mătușa se ridică și suspină înfundat. Se încolonă, cuminte, în spatele lui și se pierdură amândoi în ploaia din noapte.

A doua zi au plecat spre locul de "bine" al copiilor lor. S-au întors după o săptămână, cu o poveste încâlcită, din care mai răzbătea câte puțin până la lumină și adevărul. Anicuța, căsătorită, cu un țigan, țiganul dracului, avea un copil..., stătea cu tatăl țiganului, beau amândoi,

blestemații, ea numai viață nu ducea, trecea Oltul prin grădină..., s-a aruncat!... Un copil mic, rămas, o scrisoare către el... "Dragul mamei, tu să mă ierți..."

Cu povestea asta încâlcită s-a întors mătușa, cu o fântână de lacrimi care nu mai seacă și cu un bărbat doborât, vămuit adânc de destin. În privire pustiu, în suflet pustiu.

Când soarele era sus, rotund, împlinit, Oltul din ochii mătușii aluneca între maluri. Gene, răchite întristate, umbrind rădăcini albe de oase. Când cernitul înghițea și soare, și albastru, când mânia și-o vărsa tunând peste sat, Oltul inunda grădina, obrazul. Rădăcini albe, rupte, de oase, prinse în vâltoare, se zbăteau. Și curgea, și curgea, curgea mereu Oltul mătușii! Iar badea Dumitru... în privire pustiu, în suflet pustiu...

De câte ori găsea curtea plină la mama de copii și nepoți, de câte ori îi dădeam săru-mâna de bun găsit, plângea mătușa și plângeam și eu. De câte ori îmi luam rămas bun și-i sărutam mâna la plecare, plângea mătușa și plângeam și eu.

Nu au trecut doi ani și iar a primit mătușa veste. Cumplită veste! Un fulger brăzdă din nou inima ei de Fefelegă. Mitică, cel mai de suflet copil al ei, mezinul familiei, dragul mamei, dragul cel mai drag al mamei,... nu mai e!

Și iarăși plecă, împreună cu Dumitru, spre locul acela de "bine" al copiilor. Și iarăși se întoarseră cu o poveste încâlcită. L-au găsit, mort, înecat, l-au îngropat...

Mătușa, o fântână plină de lacrimi, care tot timpul dădea pe afară. Praznice, pomeni și colive pentru copiii ei pierduți, găsiți, cine știe! Și coasa, și toporul, și sapa, și lopata, și beschia, și hârlețul, au rămas toate ale ei, în

continuare numai ale ei. Numai Anicuța și Mitică, numai carne din carnea ei, nu știe pe unde umblă. Doar dacă sufletele lor le-o fi împărășit Dumnezeu, numai asta ar mai alina-o.

Badea Dumitru a rămas cu sufletul gol.

..."Sa știi, Dumitre, că Mitică o să facă ce n-ai reușit tu. E deștept, îți seamănă, să-l dai la școală, să învețe". "Dumitre, păstrează-ți băutura pentru tine și nu-i mai da copilului, că-i fraged și-i strici mintea, păcat de ea! Nu-l mânâ pe Dumnezeu, Dumitre!" "Ce treabă aveți voi? Ce treabă are Dumnezeu? E copilul meu, fac ce vreau!"

În privire pustiu, în suflet pustiu... Toți îngerii lui au murit. Ce vamă de sufete! Ce târg necurat!

Am poposit la poarta mătușii Ruxanda. Am strigat, dar nu a răspuns nimeni. Am împins poarta, încet, și am pășit pe aleea de ciment turnată de o mână bărbătoasă de femeie. Am ajuns în fața ușii și am bocănit ușor.

- Da, poftiți, s-a auzit un glas horcăit.

Am călcat peste prag și am intrat în odaia în care, pe pat, stătea lungit ceea ce mai rămăsese din badea Dumitru, ce nu se scuturase încă, în pahar, în scrum, și printre filele cărților citite. Părea o umbră de om, pământie. L-am zis "Sărut-mâna, bade Dumitre", dar n-am reușit să fac și gestul convenit, că m-a îndepărtat brusc, a apucat un ștergar de pe colțul patului și l-a dus la gură, grăbit, să întâmpine un acces de tuse horcăită, ruptă, lungă și dureroasă. Ochii îi lăcrimau. După ce își liniști tusea aceea cumplită, își luă cu grijă ștergarul de la gură, încercând în zadar să ascundă urmele de plămâmi improșcați în cârpă.

Am legat, apoi, câteva vorbe fără noimă, până a apărut mătușa Ruxanda, care ne-a servit cu o țuică. Am băut-o dintr-o singură înghițitură.

- Rămâi sănătos, bade Dumitre! am spus ridicându-mă, dar n-am mai avut curajul să încerc gestul acela dinainte.

- Mergi sănătoasă, am auzit glasul lui răgușit, care nu mai avea ce să mai spună. Când să pășesc pragul, am auzit din urmă:

- Iartă-mă!

- Dumnezeu să te ierte, bade Dumitre!

Neliniștea mea, sugrumată, s-a stins. Pierdută sunt în somn, pierdută sunt în vise. Somnul mi-e adânc, liniștit, mântuitor. Mai strigă pasărea aceea în noapte?

De văzut o vede doar luna. De auzit o aud neliniștii. De răspuns îi răspunde alesul.

GRĂDINA

Soarele coboară încet spre asfințit. Bolta împodobită de struguri negri și aromați tremură ușor sub adierea răcoroasă. Farmecul serii mă fură, mă duce. Poarta grădinii mă cheamă. Tresare când mâinile mele, care au dorit-o atât, o atinge. Suspină încet, se învoiește, mă lasă să trec.

Mă aplec sub coroana cireșului sădit de tata. O creangă mă agață, mă trage înapoi. Iartă-mă! îl rog și mă întorc să-i înlănțui cu brațele, trunchiul. A crescut, am crescut! Parcă mai ieri înflorea pentru întâia oară. Ani la rând a înflorit fără mine. Dulceața cireșelor sale, pentru mine, a rămas o amintire de mai. Coroana îi freamătă, mă înțelege. La câțiva pași de el dăinuie mărul. Înalt, cu brațe largi, întinse, ca un bunic așteptând să-și îmbrățișeze nepoții. Dorită, tandră, caldă îmbrățișare. Mă așez pe genunchii lui de rădăcini, fața mi-o îngrop în cutele trunchiului bătrân și ascult. Foșnet domol, poveste cu tâlc. Nici un suspin, nici o tânguire, doar o poveste cu tâlc. Merele roșii îmi zâmbesc printre ramuri.

La umbra gardului, un pâlcc de căpșuni. Alături, un mic zmeuriș. De unde? De când? De când nu mai e mătușa Tınca a lui Ciudin, poate de atunci... Doar ea avea

în grădină căpșuni și zmeură. Când se coceau, îi aducea un castron plin mamei: "Ia, fa! Ia, de sufletul lui Neculai al meu, că tare drag mi-a fost. Și al mamei, Dumnezeu să-i ierte pe amândoi!" "Bogdaproste, leliță Tincă!" îi spunea mama. Lua castronul, îl pune în cămară, la racoare și îl scotea doar la masă, să ne înfruptăm cu toții.

Băieții, însă, de cum se înroșea grădina mătușii Tincă, săreau gardul și dădeau iama prin bunătați. Ea îi pândea, neputincioasă, venea apoi la mama și-i pâra: "Fa, arhanghelii ăștia ai tăi iar mi-au tăvălit grădina!" "Lasă, leliță Tincă, c-or veni ei acasă și le-oi arăta eu lor!", o liniștea mama. "Fa, da cheamă-i amu, să văd și eu!". Și mama, neavând încotro, îi chema pe frații mei și le trăgea câte o scatoalcă la fiecare, iar mătușa spunea satisfăcută: "Aaașa, fa, aaașa! Ei, amu, am prins și eu la inimă! Împieliaților!" iar ochii mătușii, albaștri de te înecai în ei, scăpărau atunci de bucurie.

Dealul flămând mușcă din soare. Dangăt de clopot vestește sărbătoarea. Caut cărarea știută, pierdută. Pe lângă gard, pe sub vișini, pare să mai fi trecut careva. Pășesc cu grijă pe cărarea ghicită și ajung îndată la capătul grădinii. Hotarul cu grădina vecină e străjuit de o parte și de alta de pruni. Ramurile lor umbresc, înjumătățit, ambele grădini. Răcoarea ierbii permanent umbrite îmi înfioară tălpile, îmi recheamă amintirile. Gândurile mele trec dincolo de gard.

- Ileană, fa Ileană, n-auzi, fa, că rage vaca în grajd? Dumnezeii mă-tii de muiere! Taci și tu, că-ți crăp capul amu, copchil afurisit ce ești!

Ileana, cu basmaua trasă de aiurea pe cap, cu fața pământie, crăpată ca un ogor lipsit de ploaie, iese din grajd cu donița în mână. O scândură lungă, îmbrăcată,

umblătoare, aplecată înainte, purtând pe grumaz un jug nevăzut. Înfipt în capătul cărării dinspre bucătărie, clocotind de mânie, o așteaptă bărbatul ei, Ilie. O arătare de om. Cap mare, hidos, cu ochi mici, scăpărând sub sprâncenele groase și împreunate ca un pâlc de mărăcini, cu un nas mare, borcănat, roșu de băutură și de draci, cu obraji colțuroși, cu maxilare încleștate și o gură strânsă peste ele ca un nod, cu bărbia scurtă, diformă. Gâtul lipsea, capul îi ieșea direct din umerii lați, așezați ca o ciatură. Pe brațul ridicat al ciuturii, contragreutate, o cocoasă. Măinile, ca niște crengi noduroase, uscate, încheiate cu palme late, grele. Trupul scurt, neterminat, asimetric, sprijinit pe picioarele strâmbe, cu labe mari, îndreptate spre interior.

Ileana nu are cum să-l ocolească. Pășește hotărât înainte, ca un dobitoc pregătit să icnescă sub ciomagul stăpânului. Vasilică cel mic urlă din pragul ușii. O cheamă. O creangă de prun îi agață basmaua care îi zboară într-o parte. Capul i se clătină ca un sac de box sub detunătura pumnilor grei. Își îndoaie grumazul. Loviturile curg una după alta. Nu-și apără capul. Are grijă doar de donița din mână să nu o scape. Târziu, sătul, Ilie se oprește. Mai mestecă doi dumnezei printre dinți și dispare. Ileana, cu grumazul strâmb, cu donița nedesprinsă din mână, apucă cu cealaltă mână copilului și dispare în bucătărie...

Inima mi-o luă la trap, de teamă. Tulpina prunului adăpostește însă perfect trupul meu firav. Nu m-au ghicit niciodată, seara, furișată sub pruni.

În alte seri, însă, era liniște deplină în grădină. Ascultam, atunci, vrăjită, concertul broaștelor și așteptam să prind răsăritul stelelor. Într-o astfel de seară am auzit-o pe mama spunându-i tatei, cu năduf:

- Unde Dumnezeu s-o fi dus și fata asta, amu?!
- Las-o, Marie, o fi în grădină, sub vreun copac.

Ascultă cântecul broaștelor și așteaptă să răsară stelele.

- Mare scofală cântatul broaștelor și stelele răsărind. Răsar ele și fără ca ea să le aștepte. În loc să fie acasă, să mă ajute la treabă, ea umblă ca o lunatică. Da tu, văd că tare o mai înțelegi și o aperi!...

- Apoi, așa făcea și Vasile al nostru, când era mic. De asta o apăr și o înțeleg. Cine știe pe unde o vântura-o și pe ea soarta și câte nopți de vară, fără cântat de broaște, va trebui să îndure! Și câte stele or răsări și s-or stinge fără să le aștepte sau să le știe măcar!...

N-a mai zis nimic mama. I-am simțit însă oftatul adânc. De mila ei învăluită în treburi, de mila celei vânturate prin lume, am plâns în seara aceea de vară, sub pruni. Concertul broaștelor, mai frumos ca niciodată, ivirea așteptată a primelor stele, mai plină de taină, mai tulburătoare...

Avea dreptate tata. Dorul serilor de vară doar copacul ce-și înălța ramurile până-n dreptul ferestrei mele, mi-l știe. "Ce știi tu, îi spun uneori, de răcoarea ierbii de sub pruni, de concertul neasemuit din baltă, de așteptarea ivirii stelelor, seara, în grădină!" El își leagănă lin crengile, îmi șterge tandru lacrimile ce-mi curg pe obraz, cu frunzele lui ca blândește mâini ale mamei, și-mi șoptește, plin de înțelegere, ca un părinte: "Lasă, fato, lasă!"

Mă ascund cuminte după prun. Ascult. Din grădina vecină nici un zgomot. Ici, colo, câte un fruct desprins cade, lovindu-se de ramuri. Tresar când aud un scârțâit ruginit de poartă. Pe cărarea dintre grajd și bucătărie apare o umbră. Basma neagră pe cap, legată sub barbă. Fața brăzdată, de piatră. Ochi lăptoși, incolori, de mâzgă.

Straie cernite. Un vreasc umblător, înhămat la jug. Umbra femeii, cu donița-n mână. Capătul cărării e gol. Vasilică nu plânge, Ilie nu înjură. Ei nu mai sunt. De neînțeles mai este Dumnezeu când își curăță grădina! Taie copacul uscat, găunos, dar scapă, uneori, securea, ca din întâmplare, și în tulpina fragedă, plină de viață, ce n-a rodit încă. Iar mai încolo, uitată în bătaia vântului, a ploii, răchita bătrână plânge și imploră zadarnic securea. Ileana. Singură, năucă, în capul cărării. Deprinsă cu jugul, parcă-i lipsește ciomagul trosnind apăsător pe grumaz. Un dangăt de clopot o fulgeră. Se apleacă, vântură o cruce. Clopotul bate a mort.

- Cred c-a murit Petre Rușanu, Marie! îl aud pe tata din curte.

- Vezi, Ioane? Nici două luni nu sunt de când a murit Ioana lui și el s-a și mutat la Pachița lu' Craiu. Doar două săptămâni l-a mai îndurat Dumnezeu. S-a spurcat degeaba! Dumnezeu să-l ierte, că eu nu l-aș ierta!

Clopotul încă mai bate. Soarele s-a retras după deal. Ileana s-a scurs din cărare. O lumină plăpândă scaldă geamul bucătăriei. E candela.

Pași împleticiți, nesiguri, trezesc pietrele abia ațipite din drum. Cu pălăria în mână fluturând-o a victorie, cu haina nefiresc agățată de umeri, un trup măsoară conștiincios întinsul dintre șanțuri.

Of, of, of, ooof

Dealul-i deal și valea-i vale...

Mândra-i mândră până moare

Măi, măăăi...

"Of, of, of, ooof-ul" se pierde în zigzag. Pietrele ațipesc din nou. Mâini nevăzute brodează veșmântul

cerului, cu stele, cu luna. Dinspre pârâu virtuoșii bălții se întrec în măiestrie.

"Ce știi tu, de răcoarea ierbii de sub pruni, de concertul neasemuit din baltă, de așteptarea stelelor seara, în grădină!..."